

Sõimepraktika Tallinna Pedagoogilise Seminari õppekavas ja sõimepraktika juhendamine lähijuhendajate poolt

Maaja Mänd, TPS alushariduse ja täiendusõppe osakonna vanemmetoodik

Sissejuhatuseks

Tallinna Pedagoogiline Seminar (edaspidi TPS) rakenduskõrgkoolina on saanud oma õpetajakoolitusse erinevalt ülikoolidest kavandada suuremamahulist praktikat. TPS koolieelse lasteasutuse (edaspidi KELA) õpetajaks õppija sooritab oma õpingute jooksul 7 erinevat praktikat, kokku 35 ainepunkti ulatuses.

Pedagoogilise praktika jooksul õpib üliõpilane realiseerima ja korrigeerima õpitut, õppides juurde saadud kogemustest töökeskkonnas. Praktilise tegevuse läbi kujunevad tulevase õpetaja oskused ametialaseks toimetulekuks ning üliõpilane õpib reflekteerima oma praktilise tegevuse tulemusi.

Lähtuvalt Eesti õpetajahariduse strateegiast 2009-2013 on praktika hajutatud kogu õpingute perioodi peale ning praktika juhendajad suunavad üliõpilasi töökeskkonnas tegevuse harjutamisel looma seoseid teoreetiliste lähtekohtadega. Samuti seostavad pedagoogiliste ainete ja didaktikaainete õppejõud teoreetilisi teadmisi praktiliste ülesannetega lasteaia keskkonnas, arendades nii vaatluspraktika sisu kui vormi.

Vaatluspraktikad toimuvad lasteaedades ja lastesõimedes, põhikooli I klassis, erivajadusega lastele mõeldud lasteasutustes ning alternatiivseid meetodikaid kasutatavates lasteaedades. Pideval praktilikal on üliõpilane lasteaedades ja lastesõimedes. III kursuse praktika sooritavad enamuse üliõpilasi oma tulevases töökohas, mis annab neile võimaluse töökollektiivi sisse elada, harjuda töökorraldusega ning teha koostööd ja olla juhendatud tulevaste kolleegide poolt.

TPS KELA õpetaja eriala praktika korraldusest

TPS praktikate ülesehitus on põhimõtteliselt sarnane. Iga praktika algab **vaatlemisega**, milleks on praktika esimene nädal. Sellel nädalal vaadeldakse õpetaja tegevust (mängu, igapäevategevuste, õppetegevuste läbiviimist, koostööd kolleegide ja lapsevanematega), laste tegevust (mängus, igapäevategevustes, õppetegevustes, omavahelises ja täiskasvanutega suhtlemisel). Samuti tutvutakse lasteaia kodukorra ja dokumentatsiooniga. Esimesel nädalal tehakse edasised praktikaplaanid ja sõlmitakse kokkulepped.

Järgneb **koostegemine** (teine nädal), kus praktikant ja rühmaõpetaja valmistavad koos ette ja viivad läbi nädala erinevad tegevused. Õpetaja ja üliõpilane lepivad kokku, kes mida teeb (milliseid tegevusi/õppetegevuste osi üliõpilane iseseisvalt teeb). Sisuliselt täidab üliõpilane siin juba iseseisvaid ülesandeid.

Kolmandal nädalal on **osaline iseseisev** töö, mille jooksul üliõpilane viib läbi igapäevategevusi ja juhendab laste mängu ning viib läbi mõne selle nädala õppetegevuse.

Kõrvaleriala praktikatel (sobitus- ja erirühm) viib praktikant individuaalselt läbi samu tegevusi, mis õpetaja terve rühmaga (toimub üks-ühele õpetamine).

Neljandal nädalal on **täielik iseseisva** töö nädal. Praktikant vastutab kogu rühma õppe- ja kasvatustegevuse eest, viies läbi kõik rühma õppetegevused ja muud tegevused. Praktika jooksul (tavaliselt 3. või 4. nädalal) vaatleb ja analüüsib üliõpilane ka teise üliõpilase tegevust ning täidab praktika juhendis ettenähtud lisäülesandeid, milleks on nt keskkonna analüüs, lapse vaatlus, lasteaias kasutatavate koolivalmiduse hindamise meetod(id) vms.

Praktika üldine korraldus on fikseeritud dokumendis - *Praktika korraldus Tallinna Pedagoogilise Seminari alushariduse ja täiendusõppe osakonnas koolieelse lasteasutuse õpetaja erialal* (kinnitatud erialanõukogus 17.05.2010).

Iga konkreetse praktika korraldus ja selle jooksul täidetavad ülesanded on fikseeritud praktika juhendites, mida vajadusel üliõpilaste, lähijuhendajate ja juhendajate õppejõudude tagasiside põhjal parendatakse või täiendatakse.

Praktika juhendi saavad nii üliõpilased kui juhendajad. Oleme järginud seda, et juhendid saavad nii lasteaiad/koolid kui üliõpilased kätte vähemalt nädal aega enne, kui üliõpilased praktikale lähevad. See võimaldab neil praktika sissejuhataval seminaril küsimusi esitada. Kõik praktika ülesanded on tihedalt seotud läbitud/läbimisel olevate õppeainetega. Üliõpilased ei vii enne õppetegevusi läbi, kui nad pole läbinud vastavat didaktikat. Õppejõud annavad ülesandeid, mis on vaja praktika jooksul täita. Nende ülesannete täitmiseks peab üliõpilane leidma läbitud ainetes saadud juhised (nt lapse arengu vaatlemiseks, keskkonna turvalisuse hindamiseks jms).

Praktika lõppedes toimub kokkuvõttev seminar, kus analüüsitakse praktika kulgu, tuuakse esile plussid/miinused, vaadeldakse ja põhjendatakse kordaminekuid/ebaõnnestumisi, võrreldakse teooriat ja praktikat. Seminaril vaatluse alla tulevad põhiküsimused on ära näidatud praktika juhendis.

Kõigi praktikate oluliseks osaks on õppija eneseanalüüs. Praktika hindamisel omab see kõige suuremat tähtsust. Meie üliõpilaste praktika algab ja lõpeb üliõpilase SWOT-analüüsiga. Esimese teevad nad enese kohta peale tutvumispraktikat ja teise pärast viimast, diplomieelset praktikat. Kolmandal kursusel hindab üliõpilane ka oma kutseoskusi lähtuvalt õpetaja kutsestandardist. Praktika vältel analüüsib üliõpilane koos lähijuhendajaga nii oma kui õpetaja tegevusi. Iga õppetegevuse kava lõppu kirjutab ta eneseanalüüsi. Praktika lõppedes analüüsib ta koos juhendaja õppejõuga praktilal kogetut ja õpitut ning reflekteerib enese arengut. Enamasti on üliõpilased praktikatel erinevates lasteaedades ja koolides, et näha ja kogeda erinevaid töökultuure, teha koostööd ja õppida erinevate õpetajate kogemustest ja praktiseerida erinevates lasterühmades

Esimeseks pikaks praktikaks TPS KELA õpetajaks õppivatel üliõpilastel on I kursuse lõpus toimuv sõimepraktika (6EAP). See on esimene praktika, kus üliõpilane saab tegutseda tegelikus lasteaia keskkonnas, kus ta peab iseseisvalt toime tulema.

Sõimepraktika ajaks ei ole üliõpilased läbinud kõiki didaktikaid, kuid on saanud teoreetilised alused eelkoolipedagoogikas, lapse arengus, tunnevad mängu kui lapse põhitegevust ning didaktika aluseid. Sellest johtuvalt pole sõimepraktikas rõhuasetus õppetegevustel, vaid lapse igapäevategevustel, mängul ja suhtlemisel.

Õppetegevusi üliõpilased küll proovivad läbi viia – sõimes on võimalus teha õppetegevusi alarühmades (õpetaja teeb ühe rühmaga, praktikant teise rühmaga). Küll peavad üliõpilased saama iseseisvalt hakkama lasteaia argipäevaga – igapäevategevuste läbiviimisega kasutades selleks ka mängulisi võtteid ning oskama lastega mängida eakohaseid mängu asju toas kui õues.

Sõimeõpetaja on lasteaia imidži kujundaja, sest tema on esimene õpetaja, kelle hoole alla lapsevanem oma lapse usaldab. Kuna sõimepraktika on TPS üliõpilastel esimene pikk praktika, siis on sageli sõimeõpetaja see, kellest kujuneb esmamulje lasteaiaõpetajast ja üliõpilast võib esimene negatiivne kogemus lähijuhendajaga pärssida tema õpimotivatsiooni. Kõikjal rõhutatakse, et üliõpilaste õppimise toetamisel on oluline osa praktika juhendajatel, kes peavad olema üliõpilastele rollimudeliks ja oskama ka nende eneseanalüüsi toetada.

TPS-s on väga palju KELA õpetajaks õppivaid üliõpilasi, mistõttu on suur vajadus praktikakohtade järele. TPS üliõpilasi tahetakse hea meelega praktikale. Kuid vahel tuleb üliõpilaste tagasisidest välja, et praktika juhendaja ei olnud tasemel. Kahjuks kõige sagedamini on see tagasiside tulnud just sõimepraktika lähijuhendajate kohta. Millest see tuleb? Kas I kursuse üliõpilased ise on väga kriitilised, nagu mitmed neist III kursusel ise väitnud on? Kas sõimeõpetajatena töötavad vähesema hariduse ja kogemusega õpetajad? Kas ja millist koolitust on nad saanud? Kuidas jõuab nendeni info praktika kohta? Neile küsimustele vastuse saamiseks viisime lähijuhendajate seas läbi küsitluse. Küsitlesime neid sõimeõpetajaid, kelle juures olid üliõpilased 2011 aasta kevadel sõimepraktikal.

Kokku vastas küsitlusele 44 sõimeõpetajat.

Milline on sõimepraktika lähijuhendaja?

Haridustasemelt oli kõige enam kõrgharidusega õpetajaid (23), pisut vähem oli kesk-eriharidusega õpetajaid (18) ja ainult 2 omasid magistrakraadi. 1 õpetaja oli jätnud vastamata. Lähijuhendajate seas olid 4 vanemõpetajat ja 1 nooremõpetaja, st äsja kõrgkooli lõpetanud, mistõttu ta poleks veel sobinud olema praktika juhendaja.

Sel kevadel olid üliõpilased sõimepraktikal kokku 18-s lasteaia ja lastesõimes. Poolte (21) lähijuhendajate lasteaiaid/sõimeid olid olnud TPS praktikabaasiks üle 10 aasta, pisut üle neljandiku (12) 5-9 aastat. Need on pikaajalise koostööga lasteaiaid ja lastesõimeid, nagu Tallinna lasteaiaid Vesiroos, Linnupesa, Kadaka, Pallipõnn, Päikene, Liivaku, Kikas jt; lastesõimeid Pääpikk ja Muumipere. Viis lähijuhendajat oli lasteaedadest, mis on olnud praktika-baasiks 2-4 aastat ja esmakordselt praktika-baasiks olevast lasteaedadest vastas 6 õpetajat.

Pooled õpetajad on juba mitmeid aastaid praktikante juhendanud. Neist 10 üle 10 aasta ja 12 5-9 aastat. Sel aastal oli aga väga palju esmajuhendajaid – tervelt 16 õpetajat. Praktikapaikadena täiesti uusi lasteaedu/-sõimeid oli tegelikult sellel aastal 3. Suur hulk esmajuhendajaid näitab, et sõimeõpetajatena on tööle asunud ka pikaajalistesse praktikaasutustesse mitmed uued inimesed, kellel puudub varasem üliõpilaste praktika juhendamise kogemus.

Oma tööaastate jooksul olid lähijuhendajad kõige enam juhendanud 1-5 üliõpilast, võrdselt 4 õpetajat oli juhendanud nii 6-10 kui 11-20 üliõpilast. Üle 20 üliõpilase on juhendanud 8 õpetajat. Mitmed neist lisasid, et neid on hästi palju olnud.

Sõimerühmades käivad praktilal ka mitmete teiste kõrgkoolide üliõpilased. Ainult TPS KELA õpetaja praktikat on juhendanud 18 õpetajat. Kõige enam oli veel juhendatud Tallinna Ülikooli alushariduse pedagoogi eriala üliõpilasi (18), mis on ka loogiline, sest ka TLÜ alushariduse pedagoogiks õppivad üliõpilased peavad sooritama sõimepraktika ning mitmed praktikabaasid on TPS-l ja TLÜ-l samad. Mitu korda nimetati ka TPS sotsiaaltöö eriala (6), ja Tallinna Tervishoiukõrgkooli (7) praktikante. Veel nimetati TPS lapsehoidja eriala, TÜ sotsiaaltöö, TLÜ Rakvere Kolledži ja Tartu Tervishoiukõrgkooli praktikantide juhendamist. Sellest peab järeldama, et väga oluline on lähijuhendajate koolitamine ning selgete praktika-juhendite jõudmine lähijuhendajateni, sest juhendades erinevaid praktikaid tahavad nad selgust saada, millised on ühe või teise kooli nõudmised juhendamisele.

Kuidas jõuab praktika-alane info lähijuhendajateni?

Praktikajuhendajaks peab õppima. TPS-i alushariduse ja täienduskoolituse osakonnas pakutakse lähijuhendajatele õppimisvõimalust praktika sissejuhatavates seminarides ning praktika-alastel koolitustel. Õpetajatel on olnud võimalus osaleda kutse aasta raames toimuvatel ülikoolide juures korraldatavatel mentorikoolituste kursustel.

Kahjuks on suhteliselt vähe õpetajaid käinud praktika juhendamise koolitustel. Kõige enam (14) on osalenud TPS alushariduse osakonna poolt korraldatud koolitustel. Mitmed on osalenud ka TLÜ koolitustel, nii mentorikoolituses (9) kui praktikajuhendajate koolitusel (3). Korra nimetati ka TÜ praktikajuhendajate ja korra TÜ mentorikoolitust. Veel oli nimetatud lasteaias õppealajuhataja poolt tehtud sisekoolitus ning TPS praktika-juhendaja poolt tehtud koolitus. Kuid pea pooled (18) õpetajad polnud käinud ühelgi koolitusel.

Praktika sissejuhatavatest seminaridest osavõtu kohta, mis toimuvad üliõpilastele vahetult enne praktikale minekut ja kuhu on alati oodatud ka lähijuhendajad, on kogemus näidanud, et sinna tulevad väga vähesed õpetajad. Sama selgus ka õpetajate vastustest – enamus neist (26) polnud osalenud üheski sissejuhatavas seminaris. Põhjuseid toodi siin välja mitmeid. Kõige enam väideti seda, et sellest ei teatud midagi, pole kutsutud, ei teagi, et need toimuvad. Vastati ka, et saadi teada juhendajaks saamisest alles siis, kui üliõpilane juba rühma tuli. Siin tekib küll küsimus lasteasutuse sisesest koostööst ja sellest, kui varakult sissejuhatavast seminarist teatada, sest varakult teatamise vajadust (*saame ette planeerida*) soovisid need õpetajad, kes tegid ettepanekuid info paremaks edastamiseks. Praegu läheb kutse sissejuhatava seminari kohta koos praktika-juhendiga vähemalt nädal aega enne praktika algust ja seminar ise toimub praktika esimesel päeval. Arvati, et osalemine sissejuhatavas seminaris on ka lasteasutuse töö korralduse küsimus – saata sinna keegi õpetajatest, kes esitab küsimusi, kui midagi jäi arusaamatuks ning siis edastab lisateabe oma kolleegidele, teistele lähijuhendajatele.

Koolitada ennast võib ka vastavasisulist kirjandust lugedes. KELA õpetajaid koolitavate kõrgkoolide koostöös ilmus 2010 aasta kevadel raamat *Pedagoogiline praktika lasteaias. Abimaterjal üliõpilasele ja juhendajale*. Üldjuhul olid lähijuhendajad selle raamatuga tutvunud (30, neist 7 põhjalikult). Kuid oli ka neid, kes polnud antud materjaliga tutvunud (11, neist 4 väitsid, et lasteaias see raamat üldse puudub), 3 jätsid vastamata. Kuna kõrgkoolidel oli kava välja anda ka teine osa, siis uurisime, mida õpetajad tahaksid, et selles kirjas oleks. Ettepanekuid tegid väga üksikud. Sooviti õppetegevuste näidiskavasid, analüüside blankette, hindamiskriteeriume (lahtiseletatult). Neli lähijuhendajat kiitsid

pedagoogilise praktika abimaterjali, kuna see sisaldab kõike olulist ja nad kasutavad seda pidevalt oma juhendajatöös.

Eelpool oli öeldud, et väga oluline on selgete praktika-juhendite jõudmine lähijuhendajateni. Kooli poolt saadetak lasteaedadesse praktikajuhendid vähemalt 1 nädal enne praktika algust, kuid õpetajate vastustest selgus, et neljandik (11) neist sai juhendi kätte ainult mõni päev enne praktika algust ja 6 väitsid, et juhendi said nad alles siis kui praktkant rühma tuli.

Enamus praktika lähijuhendajaid hindasid nii praktika juhendeid (36) kui selle juurde kuuluvaid hindekriteeriume (38) täiesti selgeteks ja arusaadavateks. Need, kes midagi lisada tahtsid (8 praktika juhendi kohta ja 6 hindekriteeriumide kohta), märkisid ära, et peaks olema määratud, mitu korda peab üliõpilane ühte või teist tegevust tegema ja et on palju paberitööd. Paarile esimest aastat juhendavale õpetajale tundus, et hindekriteeriumid olid väga kõrged ja see, et A ja B hinde kriteeriumid langesid mõnes osas kokku. Paar õpetajat arvas, et rõhku peaks panema igapäevategevustele. Need kõik olid esimest aastat juhendavate õpetajate soovid.

Üks kogenud juhendaja arvas, et kriteeriumides peaks olema ka üliõpilase käitumise hindamine. Kolm kogenud juhendajat (nendest 2 vanemõpetaja järguga) kiitsid hindekriteeriume – on arusaadavad, põhjalikud ja heaks abiliseks üliõpilasele tagasiside ja hinnangu andmisel.

Lähijuhendajale on toeks, abiks ja info edastajaks ka koolipoolne juhendaja õppejõud. Kuid kahjuks selgus küsitlusest, et õpetajad saavad harva koolipoolse juhendajaga nõu pidada. Lähijuhendajatest 6 väitis, et ta ei saanud kordagi kokku koolipoolse juhendajaga. Kõige enam (pooled vastajatest) on saanud nõu pidada 1-2 korral. 3-5 kokkusaamist on toimunud 5 ja enam kordi 4 lähijuhendaja ja koolipoolse õppejõu vahel.

Koolis on probleemiks olnud praktika juhendajate õppejõudude suur koormus (praktikate ajal toimuvad neil ka loengud), mistõttu nad ei jõua piisavalt sageli praktika-lasteaedadesse. Tänapäeval peaks kasutama ka rohkem interneti võimalusi. Edaspidi tuleb koolipoolsete juhendajate ja lähijuhendajate koostööd parendada.

Kui palju lähijuhendaja juhendab üliõpilast?

TPS alushariduse ja täiendusõppe osakonna erialanõukogu poolt kinnitatud juhendajate ülesannetest lähtuvalt peaks lähijuhendaja võimaldama praktikandil vaadelda vähemalt 5 näidistegevust ja ise vaatlema vähemalt 5 üliõpilase tegevust ning nii enese tegevusi analüüsima kui üliõpilasele tagasisidet andma.

Tabelist 1. selgub, et 9 õpetajat viisid vähem kui 5 ja 6 õpetajat viisid läbi täpselt 5 näidistegevust. Need lähijuhendajad kinnitasid peale ühe (kes analüüsis vaid ühe korra oma läbiviidud tegevust), et kõiki neid tegevusi nad koos üliõpilastega ka analüüsisid. Peale 2 erandi olid vähem kui 5 korda näidistegevusi teinud õpetajad sellel aastal esimest korda meie üliõpilaste praktika juhendajateks.

Tabel 1. Lähijuhendajate poolt läbiviidud ja analüüsitud tegevused (n=44)

Läbiviidud näidis-tegevused	Kõiki tegevusi (12)	Rohkem kui 5 tegevust (17)	Täpselt 5 tegevust (6)	Vähem kui 5 tegevust (9)
Analüüsitud tegevused				
Kõiki tegevusi	9	neist 8		
Rohkem kui 5 tegevust	2	3		
Täpselt 5 tegevust		4	6	
Vähem kui 5 tegevust	1	1		9
Märkimata		1		

Ülejäänud lähijuhendajad olid viinud läbi rohkem näidistegevusi, neist enam kui ¼ vastas lausa, et üliõpilasel oli vaatlusperioodil võimalus vaadelda kõiki õpetaja poolt läbiviidud tegevusi. Vaid 3 nende seast vastasid, et analüüsisid vähem tegevusi kui üliõpilane vaatles Põhiliselt analüüsiti siis läbiviidud õppetegevusi, analüüsita jäid aga igapäevategevused. Ülejäänud märkisid, et analüüsisid vähemal või suuremal määral kõiki üliõpilasele tehtud näidistegevusi – nii õppetegevusi, igapäevategevusi kui ka mängu juhendamist.

Tabelist 2 on näha, milline on vahekord õpetaja poolt vaadeldud üliõpilase iseseisvate tegevuste ning nende analüüsimise ja üliõpilasele tagasiside andmise vahel. Seitse õpetajat vastasid, et nad vaatlesid vähem kui 5 üliõpilase poolt läbiviidud tegevust, nendest 4 oli neid, kes tegid ka praktikantidele vähem kui 5 näidistegevust. Üks õpetaja, kes oli läbiviinud ainult 2 näidistegevust ja vaadelnud ainult 1 üliõpilase tegevust töötas lasteaias 0,5 kohaga. Jällegi olid vähe tegevusi vaadelnud ja analüüsinud õpetajatest enamus (5) esimest aastat juhendajateks.

Tabel 2. Lähijuhendajate poolt vaadeldud üliõpilaste iseseisvad tegevused

Vaadeldud tegevused	Kõiki tegevusi (9)	Rohkem kui 5 tegevust (19)	Täpselt 5 tegevust (8)	Vähem kui 5 tegevust (8)
Analüüsitud tegevused				
Kõiki tegevusi	6	neist 12		
Rohkem kui 5 tegevust	2	4		
Täpselt 5 tegevust		3	5	
Vähem kui 5 tegevust	1		3	8

Viiendik (8) õpetajatest olid vaadelnud täpselt 5 korda üliõpilase iseseisvalt läbiviidud tegevust. Sama palju (8) väitsid, et vaatlesid kõiki praktikandi tegevusi, neist analüüsisid ka kõiki tegevusi 5 õpetajat, ülejäänud märkisid kas enamasti või siis, kui oli vaja. Vaatluse ja

analüüsi kordadena oli kirja pandud mitmeid arve – 6-13. Kõige enam oli märgitud, et vaadeldi ja anti üliõpilasele tagasisidet 6-l korral (5 mainimist). Seega 5-6 üliõpilase tegevust vaates ¼ õpetajatest

Oma kõiki näidistegevusi väitsid enda hinnangul analüüsinud olevat pea ¾ õpetajaid (31), enamus tegevuste kohta tegi analüüsi 11 õpetajat ja ainult 2 vastasid, et mõne oma tegevuse kohta tegi analüüsi.

Pidevalt andsid praktikandile nõu ja soovitusi suurem osa õpetajaid. Need olid enamasti juba staažikad (üle 5 aasta) üliõpilaste juhendajad. Selle kohta kirjutati järgmist:

- *pidasime nõu, arutasime iga päev,*
- *mitmeid kordi,*
- *vajadusel, kui nägin et oli abi vaja, kui üliõpilane küsis,*
- *enamasti enne õppetegevuste läbiviimist ja kavade koostamisel.*

Mitmed (11 õpetajat) olid fikseerinud ka kordade arvu, kui sageli oli üliõpilast nõustatud. See skaala ulatus 3 korrast 13-ni. Need olid enamasti esimest aastat või 2-4 aastat juhendajatena olnud õpetajad. 2 esimest aastat juhendajat polnud selle kohta midagi märkinud.

Õpetajal paluti hinnata, milline periood oli neil praktika juhendamise ajal kõige raskem. Suurem enamus (30) pidas selleks just esimest praktikanädalat, mil õpetaja ja praktikant ei tunne teineteist, üliõpilane ei tunne veel lapsi ega lapsevanemaid ega orienteeru veel lasteaia ja lasterühma tegevuses. Sel ajal on lähijuhendajal tõesti suur koormus, sest lisaks näidistegevuste läbiviimisele peab ta ka üliõpilasel aitama uude olukorda sisse elada ja tähele panema, millal ja milles üliõpilast kaasama hakata. Mõned olid pidanud raskeks ka ettevalmistavat nädalat (5) – arvatavasti enese motiveerimise seisukohalt ja ka viimast nädalat (4), mille lõpus tuleb anda üliõpilasele hinnang. Viis õpetajat arvas, et ükski periood polnud raske, sest

- *meeldib noortega töötada,*
- *teeme oma igapäevast tööd,*
- *üliõpilased on ju abiksi,*
- *kõik kulges probleemideta.*

Üks õpetaja kirjutas hoopis, et raskeks läks järsku siis, kui praktika ära lõppes, sest üliõpilasest oli nii palju abi.

Õpetajad olid enese jaoks kõige probleemseks välja toonud üliõpilase hindamisoskuse – pea pooled (20) arvasid end selles ebakindlalt tundvat. Neljandik ei ole veel kindel eneseanalüüsi tegemises (11) ja üliõpilaste eneseanalüüsi suunamises (10). Veel märgiti puudusena enese juures suhtlemisoskust, ajakavast kinnipidamist, nõustamis- ja tagasiside andmise oskusi. Vaid 2 õpetajat leidsid, et neil probleeme pole.

Lähijuhendajate hinnangutest oma tegevusele ilmneb, et kõige enam probleeme tekib esimest aastat juhendajaks olnutel. Nendeni ei jõua õigeaegselt info, nad viivad läbi kõige vähem näidistegevusi ja ei suuda kõiki tegevusi analüüsida.

Millist üliõpilast tahavad lähijuhendajad näha?

Küsisime lähijuhendajatelt, mis olid nende arvates tema juhendatud üliõpilasel praktika ajal kõige raskem, millest tekkisid probleemid. Enamus õpetajaid arvas, et ei tekkinudki märkimisväärsed probleeme. Märgiti ära, et esialgu oli üliõpilane ebakindel, kuid lisati, et see on ju loomulik, kui pead uue olukorraga harjuma. Kaks õpetajat märkisid, et üliõpilasel jäi vajaka teadmisi lapse arengust. Välja toodi 2 korral ajakavast ja 4 korral kokkulepetest mitte kinni pidamine.

Õpetajate arvates peaksid lasteaiaõpetajaks õppivad noored olema:

- *sõbralikud, mõistvad, lapsi armastavad (21);*
- *head suhtlejad (21);*
- *töökad, teotahtelised, tundma huvi töö vastu (19),*
- *aktiivsed, algatusvõimelised (18);*
- *avatud uutele ideedele, uudishimulikud (10);*
- *kohusetundlikud, täpsed, ajakavast kinnipidavad (9);*
- *positiivsed, rõõmsameelsed (7);*
- *oskama ja soovima abi ja nõu küsida (5);*
- *loovad, ideesid pakkuvad (5);*
- *koostöövalmid (4).*

Õpetajate eneste arvates oleksid head juhendajad:

- *toetavad, innustavad, abivalmid, julgustavad (18);*
- *oma erialal kompetentsed, armastab oma tööd, motiveeritud, kogemustega (16);*
- *head nõustajad, analüüsijad, tagasiside andjad (14);*
- *hea õhkkonna loojad, praktikanti usaldavad, kui partnerisse suhtuvad (9);*
- *koostöövalmid, sõbralikud (9);*
- *head suhtlejad (9)*
- *positiivse ellusuhtumisega, avatud (7);*
- *paindlikud, loovad (7);*
- *ausad, objektiivsed, õiglased (4);*
- *rahulikud (3);*
- *soovivad olla juhendaja (3);*
- *innovaatilised, tegelevad enesetäiendamisega (2).*

Lähijuhendajad tahavad praktikante juhendada sest

- *ka noortelt saab õppida (10):*
  - *saab häid mõtteid lõimimise osas,*
  - *saan tagasisidet enda läbiviidud tegevustele,*
  - *üliõpilane toob kaasa värskeid mõtteid.*
- *saab oma teadmisi ja kogemusi edasi anda, õpetada (10);*
- *on lasteaiaarutiinis meeldivaks vahelduseks, stimuleerib paremini tegutsema (6):*
  - *see annab igapäevaelule sära juurde, paneb ennast avastama unustatud vana või midagi päris uut,*
  - *motiveerib end (nt väljendusoskust)kontrollima,*
  - *praktikant stimuleerib oma tegevust kõrvalt jälgima,*
  - *tänu juhendamisele olen hakanud end rohkem analüüsima;*
- *saab kaasa aidata tulevaste kolleegide õpetamisel, põnev on jälgida, kuidas meil järelkasvuga lood on, saan kursis olla, milline on lasteaiaõpetajate järelkasv (7);*
- *noored on toredad, koostöö nendega innustab, toimib mõlemapoolne areng (7);*
- *noortest on abi (2)*

Kaheksa õpetajat märkis lihtsalt, et see oli neile esimene kogemus. Need olidki kõik sellel aastal esimest korda juhendajateks. Neli õpetajat aga põhjendas oma praktika juhendajaks olekut sellega, et juhtkond määras nad ja ega eriti ei tahagi olla juhendaja, nendest kahjuks ühel on olnud aga juba 4 juhendatavat.

Kui kõikjal rõhutatakse lähijuhendajate olulisust õpetajakoolituses, siis oli meeldiv näha, et väga paljud õpetajad tahavad olla juhendajaks, et oma kogemusi edasi anda. Nad mõistavad oma rolli tulevase lasteaiaõpetaja kujundamisel, tahavad kaasa aidata noorte õpetajate koolitamisel ja on ka ise varmad noortelt õppima. Nad hindavad väga erialast kompetentsust,

oskust olla praktikandile toetav ja innustav, tema arvamust aktsepteeriv juhendaja. Tähtsaks peavad nad juhendajate nõustamis ja analüüsimisoskusi.

Kokkuvõte ja järeldused

TPS KELA õpetaja eriala söimepraktika juhendajad on kõik erialase haridusega, kuid väga erineva pedagoogilise tööstaaži ja juhendamiskogemusega. Praktiliselt kõik omavad õpetaja järku.

Praktika juhendamise alane koolitus on juhendajate seas vähene, eriti vähe osaletakse praktika sissejuhatavates seminarides. Kõige enam on osaletud koolituspäevadel. Pikki koolitusi (üle 40 tunni) on saanud söimeõpetajad vähe. Kõige vähem on osalenud koolitustel esimest korda juhendajad ja kahjuks ei osalenud nad ka sissejuhatavatel seminaridel.

Õpetajatele oli vahel praktika-alane info liiga hilja kohale jõudnud. Siin aitaks veelgi tihedam koostöö lasteaedade juhtkondadega.

Praktika juhendid ja hindekriteeriumid olid lähijuhendajatele arusaadavad. Ainult mõningatel esmajuhendajatel tekkis hindekriteeriumide kohta küsimusi. Parandusi sisse ei soovitatud viia. Enamus õpetajaid demonstreerivad praktikandile vähemalt nõutud arv näidistegevusi ja vaatlevad samuti nõutud arv üliõpilaste poolt läbiviidud tegevusi. Vaid mõned esmajuhendajad ei saanud sellega hakkama. Üliõpilaste ettevalmistusega oldi üldiselt rahul, sest arvati, et märkimisväärseid probleeme üliõpilastel ei tekkinud.

Lähijuhendajad hindasid praktikandis kõige enam suhtlusoskust, soovi teada saada, avatust, algatusvõimet, kohusetundlikkust. Nad rõhutasid, et tulevane lasteaiaõpetaja peab lapsi armastama ja oma tööd austama, olema sõbralik ja rõõmsameelne.

Heaks juhendajaks pidasid lähijuhendajad õpetajat, kes on oma eriala hästi tundev spetsialist, toetav ja innustav, peab üliõpilasest lugu ja hindab tema arvamust. Nad toonitasid, et õpetaja peab tahtma olla juhendaja, tahtma oma teadmisi ja oskusi edasi anda, et panustada oma eriala arengusse.

Käesoleva tagasiside küsitluse analüüsi põhjal võib teha järgmised **järeldused**:

- edaspidi pöörata suuremat tähelepanu esmajuhendajatele, selleks
  - selgitada varakult välja, kes õpetajatest esimest korda praktikante juhendama hakkab;
  - tõhustada koostööd lasteaedade juhtkonnaga, et esmajuhendajad osaleksid sissejuhatavatel seminaridel;
- teha lasteades praktikaalaseid meeskonnakoolitusi, eriti uutes praktika-lasteades;
- koolipoolsetel juhendajatel leida rohkem võimalusi vestlusteks lähijuhendajatega;

Selleks, et praktika lähijuhendajad mõistaksid oma rolli koolieelse lasteasutuse õpetaja koolituses ja tunneksid end selles osalisena, tuleb nii TPS-i poolset kui praktikabaasi poolset koostööd veel premini teha. Kahtlemata peab initsiatiiv siin olema TPS-il kui KELA õpetajaid koolitaval kõrgkoolil. Selleks on kavandatud TPS praktika arendamise strateegia ja selle rakenduskava.

Kasutatud kirjandus

Eesti õpetajahariduse strateegia 2009-2013.

http://www.tps.edu.ee/uus/images/alusharidusedokumendid/opetajahariduse_strateegia_2009_2013.pdf

Eisenschmidt, E. (koost). 2007. *Õpetaja kutse professionaalne areng ja eneseanalüüs: Kutsestandardi rekendamine õpetajate ettevalmistuses ja kutsealase arengu kavandamisel*. Tallinn: TLÜ Haapsalu Kolledž.

Pedagoogilise praktika juhendajate plesande. 2011.

http://www.tps.edu.ee/uus/images/alusharidusedokumendid/juhendajate_ylesanded.doc

Praktika korraldus Tallinna pedagoogilise Seminari alushariduse ja täiendusõppe osakonnas Koolieelse lasteasutuse õpetaja erialal. 2010.

http://www.tps.edu.ee/uus/images/alusharidusedokumendid/koolieelse_lasteasutuse_opetaja_eriala_praktika_korraldus.doc

Timoštšuk, I., Ruus, V-R. 2011. *Praktika õpetaja esmahariduses: kontseptuaalsed lähtekohad*. Käsikiri.

Vahtramäe, A., Sikk, J., Kaldma, M., Reva, E., Koit, K., Varendi, M. (koost). 2011. *Praktika kõrgkoolis*. Tartu: Archimedes.

Õun, T., Mänd, M. (koost). 2010. *Pedagoogiline praktika lasteaias. Abimaterjal üliõpilasele ja juhendajale*. Tallinn: TPS, TLÜ, TÜ